

9.3.2021

EOAK/1343/2021

Eduskunta, Lakivaliokunta

Asia: HE 247/2020 vp; hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain eräiden säännösten sekä oikeusapulain 17 a §:n kumoamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausuntoa asiakohdassa mainitusta hallituksen esityksestä. Valiokunta on myös pyytänyt asiantuntijaa kuultavaksi.

Nyt kyseessä olevassa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lait ulkomaalaislain 9 §:n 2 momentin, 190 §:n 3 momentin, 196 §:n 3 momentin ja oikeusapulain 17 a §:n kumoamisesta. Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että turvapaikanhakijalle turvapaikkapuhuttelussa annettavaa oikeusapua koskeva säännös ja päätöksien valitusaikaa koskevat säännökset kumottaisiin. Tästä seuraisi, että hakijalla voisi olla tarvittaessa julkisin varoin kustannettu avustaja myös turvapaikkapuhuttelussa. Valitusajat päätöksistä olisivat samat kuin muissakin hallinto-oikeudellisissa asioissa. Oikeusapulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että asiakochaista palkkiota koskeva säännös kumottaisiin, mistä seuraa, että yksityiselle avustajalle maksettaisiin tarpeellisista toimenpiteistä tuntiperusteinen korvaus.

Pidän esitettyjä muutosehdotuksia perusteltuina. Totean, että olen pitänyt nyt kumottaviksi ehdotettuja säännöksiä ongelmallisina jo useissa aikaisemmissa asiaan liittyvissä lausunnoissani (esimerkiksi oikeusministeriölle annettu lausunto EOAK 6844/2019/ 9.1.2020). Totean kokoavasti vielä seuraavan.

Turvapaikanhakijan oikeusturvan kannalta on hyvä, että avustaja voisi osallistua päämiehensä ohella turvapaikkapuhutteluun tarpeen mukaan jo ns. hallintovaiheessa ja hän voisi saada avustamisesta oikeusapulain mukaisesti palkkion valtion varoista. Asiantuntevan avustajan läsnäolo jo turvapaikkatutkinnassa edistää jo prosessin alkuvaiheessa niiden turvapaikanhakijoiden tunnistamista, jotka ovat

kansainvälisen suojelun tarpeessa. Oikeudellisen avustajan läsnäolo voi vähentää myös ns. tukihenkilöiden tarvetta turvapaikkapuhuttelussa.

Kiinnitän huomiota siihen, että oikeudellisen avun puute turvapaikkapuhuttelussa voi lisätä myös muutoksenhakujen määrää.

Pidän hyvänä sitä, että turvapaikka-asioissa palataan hallintolainkäytössä vakiintuneeseen 30 päivän valitusajaan. Vakiintunut 30 päivän valitus aika helpottaa avustajien työtä, parantaa valitusten laatua sekä edistää kielteisen päätöksen saaneiden kansainvälistä suojelua hakeneiden oikeusturvaa.

Tuntiperusteisella palkkioperusteella puolestaan edistetään sitä, että turvapaikanhakijalla olisi valittavana asiantuntevia ja esimerkiksi pakolaisoikeuteen erikoistuneita yksityisiä avustajia tuomioistuinkäsittelyyn ja myös turvapaikkapuhutteluun silloin, kun hallintovaiheessa oikeusapua antaa yksityinen avustaja valtion varoin.

Oikeusasiamies

Petri Jääskeläinen

Esittelijäneuvos

Jari Pirjola

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asiahallintajärjestelmässä.